

А.П. Грінько, д-р екон. наук, проф. (*ХДУХТ, Харків*)

П.Л. Грінько, канд. екон. наук, доц. (*ХДУХТ, Харків*)

РОЛЬ АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ В УМОВАХ НЕСТАБІЛЬНОГО ЕКОНОМІЧНОГО БІЗНЕС-СЕРЕДОВИЩА

В умовах високого ступеня господарської невизначеності підприємства фактично позбавлені захисту від втрат, глибоких потрясінь і банкрутства під час виконання ними необхідних ринкових операцій. Високий рівень ризику діяльності у сфері бізнесу вийшов за межі окремих підприємств і став загальнонаціональною проблемою. У нестабільному економічному середовищі для підприємств створилася перманентна загроза переходу до кризового стану, втрати платоспроможності та банкрутства. Дестабілізація роботи будь-якого підприємства є результатом спільної дії комплексу внутрішніх і зовнішніх факторів, невизначеності та ризиків. Звідси необхідність розробки системи аналізу та управління ризиками неплатоспроможності і виключення можливого банкрутства не тільки в рамках окремих бізнесових структур, але і в рамках галузей і регіонів, що є необхідною умовою сталого розвитку різних секторів економіки.

Виникнення кризового стану підприємства є свідченням поступового розбалансування та повної втрати дієздатності внутрішнього механізму саморегуляції господарської системи. До моменту виникнення кризи економічна система досягає вершини можливого розвитку. Система вичерпує свій продуктивний потенціал або вступає в конфлікти з існуючим господарським механізмом, відносинами власності. Має місце моральне старіння концептуальних засад ведення бізнесу – матеріально-технічних, ринкових, соціальних.

Подолання кризи не може здійснюватися автоматично, воно має бути організовано органом управління підприємством. Це обумовлює потребу в розвитку самостійної галузі наукових знань – антикризового управління.

Тема антикризового управління надзвичайно актуальна, так як в умовах всесвітньої економічної кризи реалізація запропонованого антикризового плану дозволить підприємству запобігти кризи, а в разі її настання швидко подолати її наслідки.

Аналіз глобальних причин спаду виробництва і вкрай нестійкого платіжного стану підприємств, показав, що їх основними

причинами є: недосконалість податкового законодавства; недостатність ринків збуту на вироблену продукцію; нестача або відсутність оборотних коштів; обмеженість коштів на інновації; неможливість залучення позикових коштів за прийнятною ціною. При цьому цікавим є факт амбівалентності процесів покращення показників діяльності підприємств, які одного боку, гостро потребують коштів на підтримку і розвиток виробництва, а з іншого боку, вони не завжди хочуть надавати потенційному інвестору необхідну інформацію про себе. Вищезрозглянуті проблеми призводять до неплатоспроможності та процедур банкрутства як окремих підприємств, так і цілих галузей економіки.

Проте, аналіз світового досвіду інвестування показав, що в нестабільній економіці інвестування неплатоспроможних підприємств включає дві фази:

1. Фінансові вкладення з метою придбання прав контролю над підприємством, що дорівнює вартості 51% акціонерного капіталу. Причому, в українських умовах придбання контрольного пакета акцій може статися в ході конвертації боргів перед державою.

2. Реальні зовнішні інвестиції для активізації процесів виробництва і збуту продукції, що сприяє забезпеченню швидкого повернення капіталу.

У зв'язку з цим найбільшу актуальність набуває антикризове управління. На наш погляд, антикризове управління – це система економічного управління підприємством, спрямована на запобігання або усунення несприятливих для бізнесу явищ за допомогою використання всього потенціалу сучасного менеджменту, розробки та реалізації на підприємстві спеціальної програми стратегічного характеру, уможливлення усунення тимчасових труднощів, сприяє збереженню і примноженню ринкових позицій за будь-яких обставин з використанням власних ресурсів.

Одним з найбільш частих випадків застосування методів антикризового управління є аналіз платоспроможності і судова процедура банкрутства підприємства, під час якого доцільно враховувати ряд обмежень, що накладаються чинним законодавством в області неплатоспроможності та банкрутства. Для визначення особливостей антикризового управління в процесі аналізу неплатоспроможності та банкрутства необхідно детально досліджувати законодавчу базу процесів банкрутства в Україні та світовий досвід платіжного оздоровлення підприємств.